

Marijan Vugdelija
ISUSOV GOVOR NA GORI:
PUT ISTINSKOGA OČOVJEČENJA (Mt 5,17 - 7,29)
Služba Božja, Split, 2014., 888 stranica

Knjiga *Isusov govor na gori* autora prof. dr. sc. Marijana Vugdelije opsežno je i iscrpno djelo koje do u tančine analizira Isusov govor na gori koji se nalazi u Mt 5,17-7,29. Odmah se vidi da u navedenom tekstu nedostaje uvodni dio govora Mt 5, 1-16, koji sadržava Isusova blaženstva, ali je taj odlomak autor već obradio u svojoj prethodnoj, također opsežnoj studiji: *Put Sreće. Isusova blaženstva (Mt 5,1-16)* (Split 2011.) Stoga je ova knjiga zapravo nastavak prethodne tako da je čitav Govor na gori obrađen u dva volumena koja ukupno imaju oko 1600 stranica teksta ne računajući popis bibliografije koji ima oko 1500 bibliografskih jedinica. Od toga je u ovoj knjizi 845 stranica čistoga teksta i oko 900 bibliografskih jedinica.

Naslov knjige sastoji se od dvaju dijelova. Prvi: *Isusov govor na gori* uobičajeni je naziv za analizirani tekst iz Matejeva evanđelja, a drugi dio naslova: *Put istinskog očovječenja* upućuje na to da ovim djelom autor ne želi čitateljima ponuditi samo jednu detaljnu egzegetsko-teološku analizu biblijskog teksta, nego ima i evangelizacijsku nakanu u kojoj se Isusova riječ ne čita samo u konfesionalnom ključu, nego kao riječ upućena svakom čovjeku. Jedan od autorovih zaključaka upravo je taj: Govor na gori nije upravljen samo članovima kršćanske zajednice, Crkve, nego svim ljudima. U prilog tomu ide i sama činjenica da se sadržaj Isusova govora ne sastoji samo do striktno "vjerskih" tema (kao npr. molitve), nego općeljudskih pitanja (odnos prema bližnjemu, odnosi u braku, odnos prema neprijateljima i sl.), premda se u svemu podrazumijeva da Isusovi slušatelji vjeruju u Boga i da se odnos prema Bogu pretpostavlja svim drugim odnosima. Stoga drugi dio naslov: *Put istinskog očovječenja* ukazuje na široko obzorje Isusova govora koje zapravo obuhvaća čitavo čovječanstvo, a ne samo jedan njegov dio.

Mogli bismo jedino reći da bi naslov, ne gubeći ništa od svoje poruke, možda još bolje odgovarao sadržaju djela kad bi se

u njemu nalazila sintagma “viša pravednost” na koju Isus poziva u svom Govoru na gori, a autor se u svojoj knjizi, često njome koristi i ističe u naslovima pojedinih njezinih dijelova.

Knjiga je, naime, podijeljena na tri glavna dijela: Prvi dio nosi naslov “Glavni korpus Govora na gori: viša pravednost Kraljevstva nebeskoga (Mt, 17 – 7, 12). Drugi dio “Poticaji na usvajanje i vršenje više pravednosti: slušati i vršiti riječi (7, 13 – 27)”. Treći dio: “Zaključne misli” u kojima u deset točaka autor iznosi zaključke o teološkoj, etičkoj, društvenoj i vjerničko-praktičnoj dimenziji Isusova Govora na gori čije se značenje ne može svesti samo na privatni život, pa niti samo na unutarnji život kršćanske zajednice, nego vrijedi za svakog čovjeka.

Najveći dio knjige zauzima njezin prvi dio koji je uz brojne manje podnaslove podijeljen na dvije veće cjeline. U prvoj se analizira tekst Mt 5, 17 – 48 pod zajedničkim nazivom “Prvi oblik više pravednosti: antiteze”, a u drugoj tekst Mt 6, 1 – 7, 12 po nazivom “Drugi oblik više pravednosti: prava religioznost i temeljna kršćanska opredjeljenja”.

Naslovi navedenih cjelina dobro odgovaraju njihovu sadržaju s time da bi se pojam “antiteze” u prvoj cjelini mogao zamijeniti nazivom “superteze” prema kojem, čini se, autor naginje da označi način na koji Isus u svom Govoru na gori tumači određene propise Zakona. Isusova nakana nije, naime, ta da Zakon ukine ili da mu se suprotstavi, nego da otkrije i objavi njegov dublji tj. istinski i savršeni smisao koji je bio zamagljen aktualnim tumačenjima i primjenama pismoznana i farizeja Isusova vremena. Ipak, autor se odlučio za termin “antiteze” možda zato jer je on uobičajen i otprve jasan pretpostavljenim čitateljima. U svakom slučaju autor zaključuje kako Isus u svom načinu tumačenja Zakona implicitno objavljuje svijest o samome sebi i svome autoritetu koji, za razliku od autoriteta židovskih rabina, ne počiva na kontinuitetu s učenjem drugih slavnijih rabina iz prošlosti, nego na njegovu odnosu s Ocem.

Imajući na umu svoje čitatelje, autor se služi jednostavnim i razumljivim jezikom. U tom smislu osjeća se i dašak kreativnosti u traženju odgovarajućih izraza (kao primjer možemo navesti upravo riječ “odgovarajućost”). O jezičnoj ispravnosti takvih kovanica može se raspravljati, ali je njihova razumljivost neupitna. No ono što će vjerojatno smanjiti broj čitatelja koji će pročitati knjigu od korice do korice, jest njezina opsežnost. Taj “nedostatak” mogao se ublažiti izbjegavanjem ponavljanja istih

misli. S druge strane i ta ponavljanja imaju svoju dobru stranu jer čitatelju mogu poslužiti kao podsjetnik na prije rečeno, i tako olakšati nastavak čitanja. U tom smislu veoma su korisni *sažetci rezultata* koje autor donosi nakon svake obrađene perikope.

Zaključno možemo reći da pred sobom imamo ne samo opsegom nego i sadržajem veliko egzegetsko-teološko djelo koje obogaćuje hrvatsku teološku literaturu. Štoviše, slična djela na hrvatskom jeziku dosada nismo ni imali, te je ovo iscrpno djelo nezaobilazna riznica podataka za svakog tko želi produbiti svoje znanje o Isusovu Govoru na gori, bilo da se radi o akademski obrazovanim teolozima i bibličarima, studentima teologije ili o tzv. prosječnim čitateljima. Kao što sam autor napominje, iza ova knjige stoji desetogodišnje intenzivno bavljenje Isusovim Govorom na gori, uz više od tri desetljeća akademske i nastavne aktivnosti na području biblijske teologije. Svojim sadržajem ova knjiga opravdava uloženi trud i rado je preporučam svakom čitatelju.

Smatram da na koncu treba reći i ovo: Kroz čitavu knjigu osjeća se autorova angažiranost u navještaju evanđelja, a ne samo suhoparnoj analizi tekstova na temelju povijesno-kritičke egzegeze. To se vidi već i u naslovu djela, a sadržaj to potvrđuje. Pa ipak, jasna autorova opredijeljenost ne umanjuje objektivnost njegovih izlaganja mnogih i različitih tumačenja dotičnih tekstova. Konzultirana literatura i istaknuti autori čija su relevantna mišljenja donesena, ponuđeni su *čitatelji tako da dotični biblijski tekst može sagledati s različitih strana*, a autor svoje tumačenje predstavlja istovremeno argumentirano.

Domagoj Runje